

ції; винограду, плодоягідної продукції – на ринку. При розрахунках з пайовиками за оренду землі та майнових паїв (часток) дорожчими, ніж по іншим каналах виявилися баштанні культури.

В умовах ринкової економіки досягнення високоефективної діяльності аграрного сектору АПК є практично неможливим без належним чином організованої зовнішньоекономічної діяльності. Говорячи, наприклад, про Миколаївщину, необхідно вказати, що сільгосппродукція є важливою складовою її зовнішньої торгівлі. У 2005 р. підприємствами регіону було експортовано продукції рослинництва на загальну суму 168,2 млн. дол. США, що на 49,9 % більше, ніж у 2004 р. У загальному обсязі експорту частка сільгосппродукції збільшилась на 1,6 в.п. і становила 18,8 %. Слід зазначити, що в нинішніх умовах сільгосптоваровиробники здійснюють зовнішньоекономічну діяльність через посередників. Це пояснюється тим, що окремі ринки збуту монополізовані і закриті для самостійного проникнення виробників, більшість аграрних підприємств не мають юридичного права на проведення зовнішньоекономічної діяльності і не можуть самостійно здійснювати дослідження закордонних ринків, займатися пошуком партнерів, грамотно розробляти умови контракту тощо. Однак непрямий метод здійснення зовнішньоторгових операцій не зовсім вигідний для аграріїв, бо саме трейдер диктує ціну на продукцію та встановлює умови її придбання, без врахування інтересів сільгосптоваровиробника. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків південних регіонів у значній мірі гальмується нестачею коштів для покриття додаткових затрат та проведення маркетингових досліджень підприємницького середовища, високою ризикованістю зовнішньоекономічної діяльності, складнощами у пошуку відповідних зарубіжних партнерів, відсутністю кваліфікованих працівників, а також недосконалістю законодавчої бази щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Висновок. Південний регіон України є дуже придатним для ведення рослинницьких галузей, але як засвідчив аналіз в його стані існує значна кількість негараздів, які несуть в собі негативні економічні наслідки.

Запропоновані пропозиції та рекомендації щодо впорядкування структури виробництва сільськогосподарської продукції рослинництва, збільшення її кількості позитивно впливатимуть на підвищення економічної ефективності рослинництва та всього агропромислового виробництва регіону в цілому.

Питання вивчення стану рослинництва, пошуку і впровадження сучасних економічних та технологічних заходів підвищення його ефективності в сучасних умовах є актуальними і мають важливе практичне значення.

Джерела і література

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 292 с.
2. Регіональні агропромислові комплекси України (теорія та практика розвитку / За ред. акад. УААН П. П. Борщевського. – К.: Наук. думка, 1996. – 262 с.
3. Сільське господарство Одеської області: Стат. зб. / Держкомстат України. Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса, 2006. – 237 с.
4. Сільське господарство Херсонщини: Стат. зб. / Держкомстат України. Головне управління статистики в Херсонській області. – Херсон, 2006. – 159 с.
5. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2005 рік: Стат. зб. / Держкомстат України. Головне управління статистики в Миколаївській області. – Миколаїв, 2006. – 535 с.

Лісняк А.Є.

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Вступ. Капітальні інвестиції є головною формою реалізації стратегії економічного розвитку підприємства. Серед усіх напрямів інвестиційної діяльності провідне місце займають капітальні інвестиції. За допомогою капітальних інвестицій відтворюються на простій і розширеній основі основні засоби виробництва, тобто створюється матеріальна основа для підвищення продуктивності живої праці на базі впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва. Завдяки капітальним інвестиціям реалізуються досконаліші форми суспільної організації виробництва: його спеціалізація, кооперування і комбінування.

Основна частина. Капітальні інвестиції включають: нове будівництво, реконструкцію, модернізацію, технічне переозброєння підприємства та інші напрями поповнення основних засобів. Характерною ознакою 2006 р. стала інвестиційна модель розвитку. Незважаючи на несприятливі економічні умови, фізичний обсяг основних засобів за роки незалежності зберігав тенденцію зростання (за винятком 1995 та 1996 рр.). Збільшенню фізичного обсягу основних засобів сприяло перевищення ступеня їх оновлення над ступенем ліквідації. Оновлення основних засобів значною мірою залежить від інвестиційної ситуації, яка була в ці роки в Україні досить нестабільною. Пік інвестиційної кризи, пов'язаної зі слабким відтворенням основного капіталу, пройдено в 1994–1996 роках. За 1997–2006 рр. відбувалося щорічне зростання вартості основних засобів. Особливо важливим є те, що в багатьох галузях економіки за роки реформ відбулося якісне оновлення значної частини діючих підприємств. Однак і за досягнутого оновлення основних засобів не знижується актуальність технічного переоснащення та модернізації діючих підприємств. Характерним насамперед є низький рівень списання основних засобів, а відповідно й оновлення діючого виробництва. В певний період інвестування економіки набуло, головним чином, екзогенного характеру (за рахунок залуче-

них коштів інвестуються переважно нові об'єкти), що зумовлює продовження середнього терміну експлуатації основних засобів. На кінець 2005 р. ступінь зношення основних виробничих засобів становив 47,5%, у т.ч. в промисловості – 48,8, у сільському господарстві – 48,3, на транспорті – 50,1%; ступінь зношення невиробничих основних засобів сягав у житловому господарстві – 29,4%, у комунальному господарстві і побутовому обслуговуванні – 46,6, у сфері охорони здоров'я – 37,8%.

Покращенню стану основних засобів сприятиме ефективне управління капітальними інвестиціями, що є багатоаспектною проблемою. В значній мірі управління капітальними інвестиціями залежить від амортизаційної політики. Амортизаційна політика не може підпорядковуватися, як це має місце, за бюджетного споживання, а повинна сприяти прискореному оновленню основних засобів. Управління цим процесом має знайти закріплення на законодавчій основі, за розробки галузевих та регіональних програм модернізації, ліквідації аварійно-небезпечних будівель та споруд; проведення заходів, направлених на вдосконалення статистики основних засобів, у т.ч. створення системи комплексного обстеження їх наявності та руху.

Важливе значення в управлінні має баланс капітальних інвестицій, який характеризує як процес, так і результат освоєння капітальних інвестицій. Загальна схема балансу капітальних інвестицій така: $Нп + К = В + С + Нк$, де $Нп$ і $Нк$ – обсяг незавершеного будівництва відповідно на початок і кінець звітного періоду; $К$ – обсяг здійснених у звітному періоді капітальних інвестицій; $В$ – обсяг введених у дію у звітному періоді основних засобів; $С$ – списання у встановленому порядку припинених будівництвом незавершених об'єктів. Управління капітальними інвестиціями нерозривно пов'язано з впровадженням інновацій. Активізація інноваційної діяльності потребує нових форм та методів впровадження досягнень науки і техніки, насамперед за рахунок розширення інноваційного ринку. Для розвитку ринку інновацій, навіть за наявних умов, є реальні можливості, оскільки промисловість України застосовує близько 24% вітчизняних науково-технічних розробок. Потребують удосконалення форми та методи ринкової реалізації науково-технічної продукції. Ціни на внутрішньому інноваційному ринку не формуються і є переважно розрахунковими. Середньорічна вартість однієї науково-технічної розробки становить близько 50 тис. гривен. Безпосередні замовники та споживачі виконаних розробок заздалегідь майже не визначаються. Не проводяться аукціонні торги інноваційних розробок, немає інноваційних бірж та ефективної реклами. Маркетингові дослідження в інноваційній сфері здійснюють лише 26% від усіх промислових підприємств України. У розвитку інноваційного ринку незначною залишається поки що роль позабюджетних фондів. Низькою залишається питома вага витрат на інноваційну діяльність у капітальних вкладеннях.

Розвиток інноваційного ринку стримується недостатніми темпами створення недержавних науково-дослідних та проектно-конструкторських організацій. Дається взнаки недосконалість механізмів монополізації виробництва, високий рівень ризику, пов'язаного з недоліками нормативно-правової бази. Для прискореного розвитку інноваційного ринку потрібне забезпечення фінансовими ресурсами пріоритетних напрямів наукових розробок, розширення джерел фінансування на основі спеціальних цільових, венчурних фондів, створення механізмів державного стимулювання ефективного використання приватних та іноземних інвестицій у науковій галузі, у пріоритетні науково-технічні розробки, зменшення імпортозалежності економіки, а також розширення форм інфраструктури інноваційного ринку. Важливе значення має державне регулювання процесів у цій сфері. Основою державного регулювання інноваційного ринку має бути його тісний зв'язок з економікою виробництва. Це потребує максимальної гармонізації законодавства України в галузі освіти, науки, технологій та технологічного розвитку з міжнародними стандартами, прийнятими в розвинутих країнах світу. У зв'язку з цим необхідно:

- ввести пільгове оподаткування інноваційної діяльності підприємств, науково-дослідних та конструкторських організацій з метою сприяння залученню додаткових (недержавних) коштів на фундаментальні наукові дослідження, розробити і впровадити (продаж споживачеві) нових технологій, забезпечуючи умови для партнерства науки з бізнесом. Важливим кроком до цього є вилучення з оподаткування витрат на економічно значущі НДДКР;
- внести відповідні доповнення в Закони щодо наукової і науково-технічної діяльності та оподаткування підприємств;
- активізувати інвестиції в таких сферах прикладних НДДКР, як машинобудування, біотехнології, інформаційні технології, нові матеріали та аерокосмічні дослідження, продукція медичної промисловості, які найбільш ефективні, комерціалізовані, користуються попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- запровадити пільгове (переважно довгострокове) кредитування активних учасників інноваційного ринку – науково-дослідних, проектних організацій підприємств, об'єктів ринкової інфраструктури;
- розширити масштаби застосування державної контрактної системи у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності з підвищенням ролі і значення державного замовлення;
- органам управління інноваційною діяльністю на всіх рівнях здійснювати систематичний аналіз результатів реалізації науково-технічних розробок на внутрішньому та зовнішньому ринках, створити з цією метою експертно-аналітичні групи. У сучасних економічних умовах переважна більшість виробничих підприємств для подальшого розвитку потребують здійснення докорінних змін у різних напрямках своєї діяльності – створення нових конкурентоспроможних видів продукції, технологічного переозброєння, розробки більш досконалої концепції маркетингу, побудови більш ефективної структури управління підприємством тощо. Забезпечення цих докорінних змін у виробничій діяльності потребує значного обсягу інвестицій, залучення яких має бути пов'язане з плануванням стратегічного розвитку підприємств. Можна без перебільшення стверджувати, що планування стратегічного розвитку виробничих підприємств і планування обсягу та напрямків його інвестицій – це два глибоко пов'язаних між собою еконо-

мічні процеси.

В сучасних умовах економіки України суттєво змінилося обґрунтування потреби в інвестиціях підприємств. Підприємства зараз самостійно обирають найважливіші напрямки своєї інвестиційної діяльності з урахуванням цілей свого розвитку, умов зовнішнього економічного середовища й інвестиційного клімату, рівня свого виробничого та фінансового потенціалу. Крім того, формуючи потребу в своїх інвестиціях, кожне підприємство має водночас зважати на свої можливості залучення інвестиційних ресурсів за рахунок як внутрішніх, так і зовнішніх джерел фінансування. Нарешті, потреба в інвестиціях формується підприємством за конкретними напрямками інвестиційної діяльності, кожен з яких потребує попередньої розробки так званих інвестиційних проектів.

Інвестиційний проект – це відносно новий для нашої практики термін, який досить неоднозначно трактується в сучасній економічній літературі. Так, у “Кодексі знань про управління проектами”, розробленому Інститутом управління проектами США (Project Management Institute, USA), цей термін визначається таким чином: “Проект являє собою певне завдання з відповідними вихідними даними та результатами (цілями), що обумовлюють спосіб його розв’язання. Українські економісти В. Я. Шевчук та П. С. Рогожин дають таку інтерпретацію цього терміну: “Інвестиційний проект – це документ, який містить систему взаємопов’язаних у часі і просторі та узгоджених з ресурсами заходів і дій, спрямованих на розвиток економіки підприємства”.

Термін “інвестиційний проект” пропонується визначати таким чином: Інвестиційний проект – це документ, що забезпечує окремі напрямки стратегічного розвитку підприємства шляхом реального інвестування, обґрунтовує потребу у відповідних інвестиційних ресурсах у різних формах їх і містить систему відповідних управлінських рішень із забезпечення найбільш ефективних форм реалізації викладених у ньому інвестиційних цілей”. Інвестиційні проекти, що розробляються виробничими підприємствами, розрізняються між собою за багатьма характеристиками. Можна запропонувати таку класифікацію інвестиційних проектів:

- проекти, спрямовані на придбання цілісних майнових комплексів з метою забезпечення товарної або регіональної диверсифікації виробничої діяльності підприємства;
- проекти нового будівництва об’єктів із закінченим технологічним циклом на спеціально відведених територіях;
- проекти реконструкції підприємства, пов’язані з суттєвим перетворенням виробничо–технологічних процесів на основі сучасних науково–технічних досягнень (у цих проектах може передбачатись розширення окремих виробничих і невиробничих приміщень, будівництво замість знесених нових споруд цього ж призначення на території діючого підприємства);
- проекти модернізації активної частини основних виробничих фондів (за діючою в Україні класифікацією – основних фондів групи 3) шляхом конструктивної зміни всього або основного парку обладнання, машин і механізмів, що використовуються підприємством;
- проекти придбання окремих видів матеріальних та інноваційних нематеріальних активів, які передбачаються до оновлення (в зв’язку із фізичним або моральним зношуванням) або збільшення (у зв’язку із розширенням обсягу виробничої діяльності), приросту обігових товарно–матеріальних цінностей (запасів сировини, матеріалів, готової продукції), придбання інших аналогічних активів, які забезпечують зростання обсягів і підвищення ефективності виробничої діяльності у наступному періоді.

За більш високим ступенем узагальнення інвестиційні проекти підприємства можуть розглядатися за цією класифікаційною ознакою як:

- проекти, спрямовані на відтворення основних фондів;
- проекти придбання нових нематеріальних активів інноваційного характеру; · проекти забезпечення приросту матеріальних обігових засобів.

Джерела та література

1. Кейлер В.А. Экономика предприятия: Курс лекций.– М.: ИНФРА– М, Новосибирск: НГАЭиУ, 1999.– 132 с.
2. Зелль А. Бизнес–план: Инвестиции и финансирование, планирование и оценка проектов: Пер.с нем. – М.: Издательство «Ось-89», 2002. – 240с.

Медвідь М.М.

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

Для стабільного економічного розвитку регіонів та держави в цілому, при формуванні бюджету в Україні та здійсненні регіональної політики важливим є врахування стану фінансової безпеки регіонів (ФБР). Виходячи з проведеного аналізу літературних джерел [1–4] приходимо до висновку необхідності розробки методу оцінювання ФБР з метою на отриманих результатах обґрунтовувати та приймати рішення по управлінню об’єктом дослідження.

Визначення стану ФБР неможливо розглядати безпосередньо у вигляді фізичного процесу. Тому пропонуємо застосувати кібернетичне моделювання [5]. Воно дає можливість відобразити деякі інформаційні процеси управління, що дозволить оцінити поведінку реального об’єкта. Для побудови моделі у такому ви-